

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 295

אחרי מות קדושים תשע"ג

מבאר הרב נפתלי הירץ קרצימר בספרו "נעם המצוות": ביום הכפורים כולם עומדים בבית הכנסת במשך כל היום, ללא רגע אחד של הפוגה. והנה, העולם, כידוע, עומד על שלושה עמודים: תורה עבודה וגמילות חסדים. תורה – יש לנו, כי קוראים בתורה ביום כפור, והתפלה אף היא מלאה בפסוקים. עבודה – התפלה עצמה היא העבודה. הבעיה היא עם העמוד השלישי – גמילות חסדים. מי עושה גמילות חסדים ביום כפור?!

יום כפור הוא יום של מחילה וכפרה, והוא יום חסד גדול, אבל בתנאי שאין לאדם עברות שבין אדם לחברו, כי יום כפור מכפר רק על עברות שבין אדם למקום, ועל עברות שבין אדם לחברו אינו מכפר, וישנן שיטות בראשונים שאם ישנן עברות בין אדם לחברו – גם על העברות שבין אדם למקום יום הכפורים אינו מכפר. נמצא אפוא, שאדם המוכן למחול לרעהו שפגע בו – אין לך חסד גדול מזה.

לכן צינה התורה את אהרן מספר פעמים, להזכיר לנו את אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כדי שאף אנו נשתדל לבטל את הקפידה שיש לנו על אחרים, ועל ידי גמילות חסד זו נזכה לכפרת היום.

"ושלח ביד איש עתי המדברה" (טז, כא)

תפקידו של האיש העתי היה להתוודות על כל עוונותיהם של ישראל. והנה, נשאלת השאלה: איך יתכן שישנו אדם בישראל היודע לפרט את כל העוונות של כלל ישראל, מבלי להחסיר אפילו חטא קטן שבקטנים?

שאלה זו שאל רבי מאיר שפירא עתונאי, מאחד מן העתונים הגדולים שישב מולו ובקש לשמוע את חוות דעתו על היהדות החרדית, כשהוא דולה מנבכי העבר את כל הפשעים והעברות המיוחסים לצבור האורתודוקסי.

תוך כדי כך שהרב יושב ומאזין לשורת ההאשמות ה'כבדות' שהלה פרש לפניו, הוא שאל, שלא ממין הענין: וכי יודע כאן מישהו היכן מופיעה המלה "עתונאי" בתורה לראשונה?

איש לא ידע את התשובה, והרב המשיך ואמר: בשעה שנשלח השעיר לעזאזל שלחו אותו בידי איש עתי, שפרושו: עתונאי.

ומדוע הטלה שליחות זו על עתונאי דוקא?

משום שחז"ל מלמדים אותנו שהיתה חובה להזכיר את כל חטאיהם של ישראל, ועברה שלא הוזכרה לא זכתה

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו" (טז, א)

ה"אהבת ישראל" היה נוהג לומר שבפסוק זה טמונים דברי חז"ל במסכת אבות (ג, א), המלמדים אותנו כי על מנת להשמר מפני עברה, צריך האדם לשים תדיר לנגד עיניו שלושה דברים:

"דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון" – ועל ידי ההתבוננות הזו יצליח שלא לבוא לידי עברה.

והנה, בפסוק זה רמוזים שלושת הדברים הללו: "אחרי מות" מזכיר לאדם לאן הוא הולך, "בני אהרן", מציין לפניו מאין הוא בא, ו"בקרבנתם לפני ה'", מעורר אותו לחשוב לפני מי הוא עתיד לתן דין וחשבון בבוא יומו.

"כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם... ולבשם" (טז, ד)

ביום הכפורים הכהן הגדול משרת בבגדי לבן ולא בבגדי כהונה. מדוע? כי "אין קטגור [הזהב] נעשה סגור".

טעם נוסף לכך שהכהן הגדול לבש ביום הכפורים דוקא בגדי לבן ולא בגדי זהב, כתב ה"משך חכמה", וזאת על פי דברי הירושלמי הדורש את המלה "ולבשם" – בלו שם, כלומר אותם בגדים שלבש אהרן הכהן ביום הכפורים, היו נשארים גנוזים שם בבית המקדש עד שבלו, ולא היו כשרים לכהן גדול אחר. בשנה הבאה הכהן הגדול מוכרח ללבוש בגדים חדשים.

ממילא, אומר ה"משך חכמה", הואיל ואת הבגדים הללו לא לובשים פעם שניה, והתורה הרי חסה על ממונם של ישראל, לא רצתה התורה שאת בגדי הזהב יצטרכו להחליף כל שנה, ובפרט שבבגדי הזהב היו גם אבני החשן, שהיה קשה מאד להשיגם, לכן אמרה תורה שילבש הכהן הגדול בגדי לבן.

"והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו... והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל... והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו" (טז, ו-יא)

יש להתבונן, הלא המצוה הנזכרת כאן מתייחסת לכל כהן גדול שיהיה במשך כל הדורות. מדוע, אפוא מתייחסת התורה בפסוקים הללו ל"אהרן הכהן" דוקא, ולא כתבה "הכהן הגדול"?

בו גם ביזת היס, אשה עם רכוש גדול – זה כבר לא פשוט כלל וכלל...

ועל אותה דרך פרש את מאמרם ז"ל (פסחים ק"ח ע"א) "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף". אם רוצה אדם להתפרנס כדי צרכו – הדבר אפשרי, לא מעבר לכוחות האדם. אבל אם רצונו שהפרנסה תהיה ברוח, עם "ביזת היס", כפי שהיה בקריעת ים סוף – זה אכן דבר קשה!

"איש אמו ואביו תיראו" (יט, ג)

בעלון התורני "פרי חיים" היוצא על ידי הרב שניידר על פי דבריו של רבי אהרן ליב שטינמן שליט"א מובאים הדברים הבאים:

איתא בתנחומא (קדושים טו): "מי הקדימני ואשלם... מי הוא זה שהקים כבוד לאבותיו ולא נתתי לו בנים", כלומר בזכות מצות כבוד אב ואם זוכה הבן בילדים משלו!

בתקופה האחרונה השתמשו בסגולה זו בני זוג, אשר המתנינו במשך שנים רבות להפקד בזרע של קיימא, לאור דברי חז"ל אלו, עודד אותם הרב שטינמן להשתדל בכבוד הורים, והם, אכן, עברו לגור עם סב המשפחה, שהיה מוגבל ונזקק לעזרה, ותוך זמן קצר נפקדו בעצמם.

אולם, ברור, כי לכל כלל ישנם יוצאים מן הכלל, והנה, ה"חזון איש" זצ"ל, אף שהיה מופלג בכבוד אב ואם, מכל מקום לא זכה לילדים, ויתכן כי מן השמים ראו שהוא יגדל בתורה יותר ללא ילדים, ואין אנו יכולים לחשב חשבונות שמים.

"ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט, יח)

הגמרא (שבת לא ע"א) מספרת, שכשבא אותו גוי לפני הלל ואמר לו: "גייירני על מנת שתלמדני את כל התורה כלה כשאני עומד על רגל אחת", אמר לו הלל: "דעלך סני – לחברך לא תעביד, זוהי כל התורה כלה, ואידך – פירושא הוא, זיל גמור" – מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך, זו התורה כלה והשאר פרוש. לך תלמד.

ועל דרך הדרוש פרש המגיד מדובנא את דברי הלל: "דעלך סני" – את זה ששנוא אותך [היצר הרע] – אל תעשה אותו "לחברך", אל תתחבר אליו...

הרבי רבי שמחה בונים מפשיסחא אמר פעם, כי על האדם לצייר לעצמו את היצר הרע כמו רוצח שעומד עם גרזן ביד ומבקש להוריד לו את הראש.

אמר אחד החסידים: ומה יעשה מי שמתקשה ולא מצליח לצייר אותו כך?

ענה רבי שמחה בונים: זה סימן שהיצר כבר הצליח להוריד לו את הראש...

לכפרה, ורק עתונאי זוכר לפרטי פרטים כל חטא ועוון של כלל ישראל, ואינו מסוגל לשכוח אותו לעולם... ולמהדרין מן המהדרין – סיים את דבריו והביט בפני אותו עתונאי – טוב היה לשלוח לשם כתב מעתון גדול ונפוץ כמו העתון שלך...

"קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם. איש אמו ואביו תיראו" (יט, ב-ג)

מה ענינה של הסמיכות בין "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" ל"איש אמו ואביו תיראו"?

באר ה"ילקוט הגרשני" על פי דברי חז"ל (נדה לא ע"א): "שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו", אביו ואמו נותנים את הגוף והקב"ה נותן את הנשמה.

והנה, חלקו של הקב"ה, הנשמה, קדושה וטהורה היא ותטה את האדם לדרך הטוב והישר, ואלו הגוף שהוא בא מהאב והאם, אדרבה, מטהו אחר התאוות הגופניות ומביא אותו ממחנה קדושה למחנה טומאה רח"ל.

זהו שאמר הכתוב: "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם", וכיון שאני קדוש, גם החלק הבא ממני, היינו הנשמה, קדושה היא, ואין לכם לירא מחלק זה. אבל "איש אמו ואביו תיראו", מחלקי האב והאם הגופניים – מהם יש לכם לירא, שלא יטו אתכם מדרך הישר לבאר שחת.

לפי זה, ממשיך ה"ילקוט גרשני", יתבאר דבר נוסף.

נאמר בפסוק במשלי (יט, יד): "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת", ולכאורה קשה, מדוע דוקא "אשה משכלת" מה' היא, הלא הכל מאת ה', כמו שכתוב: "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (דבה"י א כט, יד)?

אמנם לפי דברינו מובן, שכן כל תאוות העולם הזה ירושה הן לנו מאבותינו, ובכלל זה גם מה שנושאים אשה לשם ממון, וזהו שאומר הכתוב: "בית והון" – מה שמחזרים ורצים אחרי בית והון, ונושאים אשה לשם ממון, "נחלת אבות" – תאוה זו ירושה היא לנו מאבותינו. אמנם, "ומה" – הרצון והחשק הנטוע בלבנו מאת ה', הוא לבקש "אשה משכלת", אשה יראת ה', כמו שנאמר: "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, ז).

ובענין תאות הממון מסופר על הרבי רבי יואל מסאטמר זצ"ל שפרש בדרך מליצה את מאמר חז"ל "קשה זווגו של אדם כקריעת ים סוף" (סנהדרין כב ע"א), ולכאורה לא מובן, שהרי רואים שרוב האנשים מוצאים לעצמם את זווגם, אמנם לא בקלי קלות, אך גם לא נראה שזה כה קשה כקריעת ים סוף!

אלא, אמר הרבי, באמת, למצוא אשה לא כל כך קשה, אך כשרוצים שהשדוך יהיה כמו קריעת ים סוף שהיתה

